

ואמרה לו, והרי בארנו את הדברים.

ובשארם משתדל בתורה ונדבק בה, זוכה להתחזק בעץ החיים, שכתוב (שם) עץ חיים וגו'. ובה וראה, כשאדם מחזיק בעץ החיים בעולם הזה, הוא מחזיק בו לעולם הבא. שהרי כמו הנשמות יוצאות מן העולם הזה, כך מתקנות להן דרגות לעולם הבא.

בא ראה, עץ החיים הוא בכמה דרגות נפרדים זה מזה, וכלם אחד. שהרי בעץ החיים יש דרגות אלו על אלו, ענפים ועלים, קלפות, וגוף האילן, שרשים, והכל הוא האילן. כמו כן כל מי שמשתדל בתורה, הוא נתקן ומתחזק בעץ החיים.

וכבר בני האמונה, ישראל, כלם מתגברים בעץ החיים, כלם אחוזים בעץ ממש, מהם באותו הגוף שבו, מהם אחוזים בענפים, מהם בעלים, מהם בשרשים. נמצאו שכלם אחוזים בעץ החיים. ואותם שמשתדלים בתורה, כלם אחוזים בגוף האילן. ומשום כך מי שמשתדל בתורה, הוא אחוז בכל, והרי פרושה ונתפאר.

ויהי מקץ, מה זה מקץ? רבי שמעון אמר, המקום שאין בו זכירה, וזהו קץ השמאל. מה הטעם? משום שכתוב (בראשית מ) כי אם זכרתני אתך פאשר ייטב לך. וכי כך ראוי ליוסף הצדיק שהוא אמר כי אם זכרתני אתך? אלא כיון שהסתכל יוסף בחלומו, אמר, ודאי חלום של זכירה הוא, והוא טעה בזה, שהרי הכל היה בקדוש-ברוך-הוא.

חסר לב ואמרה לו, והא אוקימנא מלי. ובר בר נש אשתדל באורייתא, ואתדבק בה, זכי לאתתקפא באילנא דחיי, דכתיב, (משלי ג) עץ חיים וגו'. ותא חזי, כד בר נש אתתקף באילנא דחיי בהאי עלמא, אתתקף ביה לעלמא דאתי. דהא כד נשמתין נפקין מהאי עלמא, הכי אתתקנן להו דרגין לעלמא דאתי.

תא חזי, אילנא דחיי, איהו בכמה דרגין מתפרשן דא מן דא, וכלהו חד. דהא באילנא דחיי אית דרגין אלין על אלין. ענפין, ועלין, וקליפין, וגופא דאילנא, שרשין. וכלא הוא אילנא. פגוונא דא, פל מאן דאשתדל באורייתא, איהו אתתקן ואתתקף באילנא דחיי.

וכבר בני דמהימנותא ישראל, פלהון מתתקפין באילנא דחיי, פלהו אחידין באילנא ממש. מנהון בההוא גופא דביה, מנהון אחידן בענפין, מנהון בעלין, מנהון בשרשין. אשתפחו דכלהו אחידן באילנא דחיי. ואינון דמשתדלין באורייתא (דף קצג ע"ב) פלהו אחידן בגופא דאילנא. ובגין כך מאן דאשתדל באורייתא, איהו אחיד בכלא, והא אוקמוה ואתמר.

ויהי מקץ, מאי מקץ. רבי שמעון אמר, אתר דלית בה זכירה, ודא הוא קץ דשמאלא. מאי טעמא, בגין דכתיב, (בראשית מ) פי אם זכרתני אתך פאשר ייטב לך. וכי הכי אתחזי ליה ליוסף צדיקא, דאיהו אמר פי אם זכרתני אתך. אלא כיון דאסתפל יוסף בחלמיה. אמר, ודאי חלמא דזכירה איהו. ואיהו טעה בהאי, דהא ביה בקדשא כריה הוא הוי כלא.